

## Achtergrond Contextbegeleiding 'Signs of Safety' in 'De Cocon'

### **1 Doelgroep**

De doelgroep van dit aanbod zijn kinderen (tussen 0 en 18 jaar) en hun gezinnen, die opgevolgd worden vanuit een procedure maatschappelijke noodzaak (GV) of binnen het gerechtelijk kader (SDJ) en waar uithuisplaatsing dreigt of al geïndiceerd is. De focus ligt op die verontrustende situaties met een vermoedelijk of vastgesteld hoog risico of gevaar voor de integriteit of ontwikkelingskansen van de minderjarige en waarbij de situatie zodanig urgent is dat de verwachting om te handelen binnen de week of maximum twee weken ligt. Het is niet noodzakelijk dat de ouders of kinderen gemotiveerd zijn en/of besef hebben van het probleem.

Gelet op die urgentie kiezen we ervoor om 2 weken op voorhand vrije plaatsen te declareren aan de sociale dienst jeugdrechtbank en aan de gemandateerde voorzieningen.

### **2 Concrete aanpak en inhoud van de begeleiding**

#### **2.1 Een nieuwe module vertrekkende van 3 complementaire kaders**

Onze aanpak steunt op 3 complementaire en elkaar versterkende kaders conform onze visie op veiligheid: 'Signs of Safety', de JIM-aanpak (Jouw Informele Mentor) en het IPT model (intensieve pedagogische thuishulp). Deze worden ingezet met als doel dat kinderen zich (weer) veilig en kansrijk kunnen ontwikkelen en er sprake is van duurzame veiligheid en (waar nodig) herstel. Alle drie kaders zijn oplossings-, kracht- en netwerkgericht en vertrekken vanuit een fundamentele basishouding gericht op partnerschap:

- **'Signs of Safety'** wordt ingezet met oog op het creëren van veiligheid voor kinderen, waarbij in alle fasen van het traject wordt samengewerkt met het gezin en het netwerk. Tijdens een netwerkbijeenkomst brengt de hulpverlener samen met de betrokkenen (sociaal en professioneel netwerk) de situatie gedetailleerd in kaart. Gezamenlijk maken zij een veiligheidsplan waarin SMART-geformuleerde veiligheidsdoelen staan en de daaruit voortvloeiende afspraken waarvoor alle betrokkenen verantwoordelijkheid nemen. De hulpverlener en het netwerk zien toe op naleving van de afspraken. Het Signs of Safety model bevat een leidraad voor het handelen van de professional om de constructieve kant van de capaciteiten van een gezin beter uit te laten komen, te versterken en te beoordelen. Het 'Woord en Beeld' verhaal wordt ingezet om de stem van het kind te laten weerklinken.
- De **JIM-aanpak** wordt zo snel als mogelijk (liefst vanaf de eerste dag) ingezet als vertrouwenspersoon en mentor voor het kind (zie ook onder vraagstelling 3). Een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) kan een oom, tante of buurman zijn, in wie het kind vertrouwen heeft en die ook de ouders als ondersteunend ervaren. De JIM is een steunfiguur voor het kind en een adviseur voor ouders en hulpverleners. De JIM krijgt een sleutelrol bij de begeleiding en werkt gelijkwaardig samen met het gezin en de professionals. Door een persoon als JIM te identificeren en van een aparte naam te voorzien, kunnen hem of haar ook kwaliteiten en verwachtingen worden toegedicht. Hij of zij krijgt door dit identificatieproces ruimte die er voorheen niet was en iedereen kan betekenis ontleen aan het feit dat die zaken nu in het JIM-schap zijn gepositioneerd. Het gaat om het gezamenlijke proces dat de betrokkenen doorlopen, waarin zij de functie en positie van deze nieuwe entiteit verkennen en vaststellen. Het werken met informele mentoren is een geïntegreerd onderdeel van het gehele traject. In het werken met informele mentoren is het daarom van belang dat dit vanaf de start gebeurt, omdat er anders onvoldoende sprake is van gelijkwaardige samenwerking gedurende het traject. Door de informele mentor halverwege, of aan het einde van het traject te introduceren, kan er het gevoel ontstaan dat deze persoon er is 'omdat de professional straks weer weggaat'. Het werken met informele mentoren is ook bedoeld om een relatie te vergroten die wel duurzaam is. De JIM wordt zo snel als mogelijk betrokken binnen het hulpverleningsproces. Bij voorkeur (indien reeds gevonden) is de Jim al betrokken bij de 'danger statement' en brengt de JIM ook zijn of haar zorgen in met betrekking tot veiligheid. Op deze manier draagt de JIM hiermee vanuit het informele netwerk bij tot het doorbreken van de geheimhouding. Uiteraard is de JIM ook cruciaal bij de opmaak van het veiligheidsplan. De JIM heeft een belangrijke plaats op de netwerktafels. Een eigen JIM voor het kind is daarbij essentieel. Hoe meer volwassenen er aan tafel zitten, hoe lastiger het wordt voor het kind om zich uit te spreken. Via de JIM organiseren we een stem of steun voor het kind, juist als het moeilijk is, zodat er beter naar zijn perspectief geluisterd wordt.

- Het **IPT-model** wordt ingezet bij het vergroten van opvoedingsvaardigheden, het vergroten van vaardigheden gericht op emotieregulatie, het versterken van sociale en communicatieve vaardigheden waaronder het aangaan van relaties, het herstellen en onderhouden van relaties, het vergroten van praktische vaardigheden, enz.

De drie modellen hebben dezelfde oriëntatie:

- (1) de nadruk op krachten en de beschermende werking van sociale steun,
- (2) het partnerschap dat ze beogen tussen formele en informele hulp, en
- (3) de gedachte dat professionals passanten zijn en dat familie, burens en vrienden in de tijd een continue factor vormen.

## **2.2 Intensiteit en partnerschap**

Intensiteit in de begeleiding is een belangrijke randvoorwaarde. Daarom zetten we in op een intensiteit van gemiddeld 4 uren per week. In aanvangsfase intenser, naar het einde toe minder intens.

Tijdens de begeleiding werken consulent en contextbegeleider met ouders, kinderen en hun netwerk samen aan één gezamenlijk doel: het stoppen van onveiligheid en (duurzaam) herstel van de veiligheid. Kern is een gezamenlijke analyse en een plan met doelen en evaluatiemomenten. Dit plan is op maat gemaakt met alle betrokkenen en hun netwerk, waarbij de doelen van begeleiding en/of hulpverlening helder zijn opgesteld. Het moet ook heel duidelijk zijn voor het kind waarom een gemandateerde voorziening of jeugdrechtsbank betrokken is, wat er precies gebeurd is, wat er moet gebeuren en welke afspraken er zijn.

Deze manier van werken vereist een intense samenwerking tussen consulent en contextbegeleider (inclusief de wederzijdse vlotte bereikbaarheid), met duidelijke rolafspraken (ook verduidelijkt naar het cliëntsysteem), het elkaar op de hoogte houden van alle stappen en ontwikkelingen.

## **2.3 De fasen in de begeleiding**

In de begeleiding voorzien we verschillende fasen in een notendop:

In de **eerste fase** wordt een veiligheidsanalyse, netwerkanalyse en een competentieanalyse opgemaakt en worden deze met elkaar verbonden (veiligheidsplan+). Tevens wordt vanaf het begin van de begeleiding gestart met de zoektocht naar een JIM (vertrouwenspersoon en mentor van het kind). Deze wordt zo snel als mogelijk betrokken bij de begeleiding.

In deze fase wordt ingezet op afspraken om de veiligheid op zeer korte termijn te waarborgen doormiddel van tal van technieken (3 huizen, 'Woord en Beeld verhaal', opmaken van tijdlijn, schaalvragen, uitzonderingsvragen, wondervragen...). Hierbij wordt het in kaart gebrachte en direct activeerbare netwerk geactiveerd en betrokken.

In de netwerkanalyse wordt het netwerk van het gezin in kaart gebracht, welke relatie ze met hen hebben en welke invloeden zij hebben op hun gezin. Hoe kunnen we deze relaties gebruiken, aanboren, afbouwen of invloeden bijsturen? Belangrijke personen zijn verdwenen uit hun omgeving of het contact is in die mate verslechterd dat ze denken niet op die contacten te kunnen terugvallen. Indien nodig focussen we op herstel van het sociaal en familiaal netwerk. We koppelen mensen uit het netwerk vervolgens aan de doelen die het gezin voorop stelt.

Door middel van een competentieanalyse gaan we op zoek naar wat het gezin en de gezinsleden kunnen, kennen en laten zien in functie van ontwikkelingstaken. Hiervoor maken we gebruik van het competentiemodel. Het competentiemodel biedt een goede invalshoek om na te gaan welke factoren de competentie van ouders en kinderen beïnvloeden en hoe de problematiek van de gezinsleden zich verhoudt tot het functioneren van de gezinsleden op de voor hen relevante ontwikkelingstaken. Competentie is een kwestie van evenwicht. Als de ontwikkelingstaken te zwaar zijn of wanneer zich teveel ontwikkelingstaken tegelijk aandienen, raakt het evenwicht verstoord en functioneert de persoon niet op competente wijze. Hetzelfde gebeurt wanneer de persoon over onvoldoende vaardigheden beschikt. Competenties stellen we voor als een balans tussen taken en vaardigheden. Er zijn factoren (protectieve persoonseigenschappen en omgevingsfactoren die deze balans in gunstige zin kunnen beïnvloeden en factoren die het evenwicht

ongunstig kunnen beïnvloeden (stressoren in de omgeving en interne stressoren / pathologie). We brengen stressoren en protectieve factoren in kaart en bespreken mogelijke pathologieën.

Dit resulteert in een veiligheidsplan. Centraal staat de vraag “wat er moet veranderen om de situatie voor het kind (weer) voldoende veilig te maken (op korte en lange termijn)”. Met andere woorden: welke aanknopingspunten en mogelijkheden tot verbetering zijn er? Daarnaast kan het sociaal netwerk kansen bieden om kind en ouders te ondersteunen en/of te compenseren voor een onveilige thuissituatie.

Het is van belang dat dergelijke maatregelen en afspraken zeer concreet worden uitgewerkt en worden genoteerd in een veiligheidsplan. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- op welke punten is de thuissituatie wel veilig?
- op welke punten moet de veiligheid vergroot worden?
- welke veiligheidsbevorderende maatregelen hebben de gezinsleden voor ogen?
- wat zijn krachten van het gezin die het gezin kan benutten om de veiligheid te vergroten?
- wat moet nu direct veranderen/aangepakt worden om de veiligheid van de kind(eren) te garanderen?

Het doel is de veiligheid, zowel op korte als lange termijn, waarbij veiligheid wordt geïnstalleerd via doelen in combinatie met het “wie”. Wie vanuit het eigen netwerk zal mee de weg bepalen? Wie zal mee het proces bewandelen van onveiligheid naar veiligheid?

In het plan nemen we op voor hoe lang we het veiligheidsplan willen zien werken en hoe en wie wat zal monitoren. Monitoring wordt ingebouwd om succes te vergroten.

Alle betrokkenen, zowel professioneel als informeel moeten perfect weten wat iedereen moet doen. Er worden veiligheidsdoelen vooropgesteld.

In deze eerste fase verlopen de huisbezoeken en contacten met het netwerk op zeer intensieve basis. We bouwen aan een uitgesproken samenwerking tussen het sociale netwerk en het professionele netwerk.

In de **tweede fase** wordt het gezin en het netwerk gecoacht in functie van het opvolgen, bijsturen en volhouden van het veiligheidsplan en de gemaakte afspraken.

Tijdens de gehele begeleiding (en daarna) wordt de JIM betrokken als steunfiguur voor het kind en als een adviseur voor ouders en hulpverleners (vanuit zijn kennis van het systeem). De JIM krijgt een sleutelrol bij de begeleiding en werkt gelijkwaardig samen met het gezin en de professionals.

Het gezin en de ouders zijn de eigenaars van hun vooropgestelde doelstellingen. Verwachtingen die gesteld worden ter attentie van gezin in functie van veiligheid moeten glashelder zijn. Het gezin weet wat er verwacht wordt. Personen uit het eigen netwerk worden nauw betrokken. De zorg wordt gedeeld.

Om te kunnen aantonen dat de veiligheid duurzaam kan zijn, krijgen gezinnen en hun netwerk voldoende mogelijkheden om te tonen dat de veiligheidsafspraken effectief zijn om de kinderen veilig te houden. Momenten waarop het niet loopt zoals gepland, maar waarbij het kind (de kinderen) toch veilig blijven, zijn leermomenten.

In deze fase zetten we heel sterk in op het herstel en verdere uitbouw van het sociaal en familiaal netwerk van de jongere en het gezin. Gezinnen, waarbij onveiligheid speelt, hebben dikwijls weinig sociale contacten. Belangrijke personen zijn verdwenen uit hun omgeving of het contact is in die mate verslechterd dat ze denken niet op die contacten te kunnen terugvallen. Hoe meer sociale steun een gezin ervaart, hoe makkelijker het is om veiligheid te verwezenlijken. Binnen de methodiek spreken we van sociale ondersteuning wanneer er een of meer mensen zijn op wie een jongere beroep kan doen voor praktische, materiële of emotionele steun. Zowel wanneer het goed gaat als wanneer het niet goed gaat.

We zetten in op samenredzaamheid. Met het oog op stabiele veiligheid zetten we bijkomend in op het vergroten van opvoedingsvaardigheden, het vergroten van vaardigheden gericht op emotieregulatie, het versterken van sociale en communicatieve vaardigheden waaronder het aangaan van relaties, het herstellen en onderhouden van relaties, het vergroten van praktische vaardigheden, enz.

Permanent worden vooropgestelde doelstellingen geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig. Deze techniek geeft de mogelijkheid te peilen naar het effect van de vooropgestelde doelstellingen en de daaraan gekoppelde

acties op de veiligheid en bij te sturen, indien nodig. Het gezin krijgt met deze manier van werken inzicht in de circulaire processen die de onveiligheid veroorzaken

In de **laatste fase** wordt gewerkt aan het consolideren en het afronden van de hulpverlening. De focus ligt hier dan ook op het volhouden, het eigen maken van het geleerde en het borgen van de resultaten en op wat de gezinsleden kunnen doen als ze terugvallen in de oude situatie (en hoe om te gaan met moeilijke situaties in de toekomst).

Tijdens de afrondingsfase wordt er nagedacht met alle betrokken of vervolghulp nodig is en welke dat dan zou zijn.

### **3 Onze visie op veiligheid**

Onze begeleiders komen vaak in moeilijke en verwarrende situaties terecht, waarbij veiligheid van kinderen en jongeren, maar ook van andere gezinsleden soms ernstig wordt bedreigd. Deze veiligheid kan smal of breed worden opgevat.

Kinderen die veilig zijn in hun gezin worden beschermd tegen risico's en gevaren als kindermishandeling, geweld en misbruik. Maar veiligheid van kinderen omvat meer. Van belang is ook dat kinderen worden beschermd tegen verwaarlozing, tegen huiselijk geweld, dat ze gestimuleerd worden door hun ouders, aandacht krijgen en erkenning. Dit alles draagt ertoe bij dat kinderen zich ontwikkelen, leren en uitgroeien tot zelfstandige, zelfredzame en gelukkige volwassenen. In deze bredere opvatting is een kind veilig als het structureel kan rekenen op een volwassene die voorziet in zijn of haar basale fysieke en emotionele behoeften, die het beschermt tegen gevaar en die daarin continuïteit en voorspelbaarheid biedt. In de literatuur over kindermishandeling en veiligheid komen veelal een viertal aspecten naar voren:

- Veiligheid is de aanwezigheid van regelmaat en stabiliteit in het gezin. Begrippen die binnen dit aspect van veiligheid onderscheiden kunnen worden zijn: overzichtelijkheid, structuur, continuïteit en voorspelbaarheid.
- Veiligheid gaat ook om lichamelijke en emotionele zorg. Belangrijke begrippen binnen deze definitie zijn: zorg, de basale verzorging, affectie, acceptatie en bescherming. Het is belangrijk oog te hebben voor het feit dat veiligheid niet alleen betrekking heeft op de opvoeding binnen het gezin maar dat het ook gaat om de bredere leef- en woonomgeving van het gezin.
- Veiligheid is het gevoel van geborgenheid die kinderen ervaren. Wanneer een kind zich geborgen voelt zal dit ten goede komen aan de emotionele ontwikkeling.
- Veiligheid is tenslotte de afwezigheid van geweld en (seksueel) misbruik en daarnaast het bieden van bescherming tegen geweld en misbruik.

Naast bovenstaande onderverdeling in verschillende aspecten, is veiligheid ook onder te verdelen in twee dimensies.

1. Fysieke veiligheid: de fysieke veiligheid is een voorwaarde voor de lichamelijke ontwikkeling en het welzijn van het kind. Fysieke veiligheid gaat over de lichamelijke integriteit en behoeften van het kind. Wanneer er sprake is van fysieke onveiligheid kan dit lichamelijke schade bij het kind tot gevolg hebben. Een voorbeeld van een situatie waarbij de fysieke veiligheid van een jong kind in het geding kan zijn, is een situatie waarbij het medicijnkastje gemakkelijk toegankelijk is voor het kind.
2. Emotionele veiligheid: de emotionele veiligheid is een voorwaarde voor de psychische ontwikkeling. De emotionele veiligheid van het kind wordt gevormd door de band tussen ouder en kind en daarnaast de gevoelens van het kind. Emotionele onveiligheid leidt niet direct tot levensgevaar maar kan wel ingrijpende gevolgen hebben voor de emotionele ontwikkeling. Een voorbeeld van een emotionele onveilige situatie is wanneer de ouder regelmatig niet reageert wanneer het kind verdrietig is of als het kind getuige is van huiselijk geweld.

Wanneer er sprake is van (seksueel) misbruik of mishandeling, tast dat zowel de fysieke als de emotionele veiligheid aan. Misbruik en mishandeling schenden namelijk enerzijds de lichamelijke integriteit van het kind, maar anderzijds ook het vertrouwen van het kind in zijn ouders.

De realiteit is echter dat veiligheid een diffuus begrip is, veiligheidsrisico's wisselend geïnterpreteerd worden en oplossingen om de veiligheid te vergroten minder maakbaar blijken dan we soms denken. Daarom moeten zorgen over veiligheid bespreekbaar zijn, op elk moment en door iedereen. En daarom is er pas sprake van oplossingen als die gezamenlijk gekozen worden en de veerkracht van het gezin en de steun uit de sociale omgeving versterken.

Werken aan veiligheid op de korte termijn (directe veiligheid) betekent het stoppen van de kindermishandeling en de onveilige situatie en het beschermen van slachtoffers. Ook het direct aanpakken van bronnen van stress, het herstellen van de balans draagkracht en draaglast van de ouders, het bieden van praktische ondersteuning, het opbouwen van een werkrelatie en het motiveren tot hulp, horen hierbij. Denk bijvoorbeeld aan het wegnemen van financiële zorgen of het regelen van (andere) huisvesting.

#### Diffuse begrippen vragen om goede dialoog

Om te bepalen of een jeugdbeschermingsmaatregel op zijn plaats is of niet, moeten veiligheid- en risicotaxaties worden gemaakt van zaken die niet eenvoudig te definiëren zijn: de mate van veiligheid of ontwikkelingsbedreiging, de mate waarin ouders weer verantwoordelijkheid kunnen nemen of bereid zijn om hulp te accepteren. Afgezien van gevallen van expliciet huiselijk geweld en evidente kindermishandeling in combinatie met pertinente weigering van hulp door de ouders, blijken de meeste situaties niet zo eenduidig. Onderzoek laat dan ook zien dat professionals vaak verschillend oordelen over een zaak. Het enige vrij goed objectiveerbare gegeven is dat iemand zich kennelijk zorgen maakt over de situatie van een kind. Vervolgens werkt het niet als hulpverleners zonder de inbreng van de ouders en het kind proberen een waarheid te creëren waarmee zij interventies kunnen legitimeren. Wat wel werkt is dat hulpverleners met de ouders en het kind vanaf het begin een goed gesprek voeren over de zorgen die zijn geuit. Werkzame principes daarvoor zijn:

- duidelijkheid geven over het wat en waarom van de zorgen;
- in samenspraak analyseren van de situatie en de ontwikkeling van kinderen;
- gelijkwaardig samenwerken met kinderen en ouders, met de uitnodiging keuzes te maken, feedback te geven, regie te nemen;
- kinderen en opvoeders motiverend en oplossingsgericht ondersteunen.
- en het activeren van het sociaal en familiaal netwerk als belangrijke steun en beschermende factor.

#### Sociale steun als belangrijke beschermende factor

Het hebben van sociale steun is een belangrijke beschermende factor voor kinderen en gezinnen, gezinnen kunnen meer aan als er mensen zijn die meedenken en hen praktisch en emotioneel steunen. Deze beschermende factor is vooral aangetoond bij kinderen die zich in een situatie met meerdere risicofactoren voor een problematische opvoeding bevinden. Mensen uit het sociale netwerk kunnen praktische steun bieden, emotionele steun of een normatieve (voorbeeld)functie vervullen. Het sociale netwerk als hulpbron is blijvend, dit in tegenstelling tot professionele hulp, en kan helpen om de bereikte resultaten vast te houden. Ook – of misschien wel juist – in een crisissituatie is het in beeld brengen en activeren van de mensen om het gezin heen van belang. Bijvoorbeeld om ondersteuning te bieden bij het herstellen van de basisroutines en de normale gang van zaken in het gezin, om de veiligheid van de kinderen mee helpen te waarborgen of om een of meer kinderen tijdelijk op te vangen.

We zien vijf fasen met betrekking tot het werken aan het verbeteren van veiligheid.

- Werken aan directe veiligheid met een veiligheidsplan
- Werken aan stabiele veiligheid
- Werken aan herstel en het verminderen van ernstige en langdurige stress om verdere schade te voorkomen.
- Werken aan stabilisatie door het evalueren en bijstellen van eerder gestelde doelen
- Werken aan het leren omgaan met terugval en hoe hierop te reageren

#### **4 Het stramien van 'Signs of Safety' als rode draad (fundament van de module)**

De begeleidingsaanpak steunt uiteraard op het stramien van 'Signs of Safety'.

Elke casus kent zijn eigen specifieke traject. Afhankelijk van de werkrelatie tussen ouders, hun netwerk en de professionals, de ernst en mate van onveiligheid en de mogelijkheden van de ouders en hun netwerk wordt de tijdsduur van het traject bepaald. De tijdsduur wordt medebepaald door de snelheid waarop het veiligheidsplan tot stand kan komen, de stappen in de opbouw van het veiligheidsplan en hoe lang de afspraken gemonitord moeten worden.

Elke casus doorloopt een traject. Deze bevat de volgende fasen:

1. Kennismaking waarbij het creëren van partnerschap en duidelijkheid geven over de reden van betrokkenheid van de jeugdhulp centraal staan. Mits nodig worden afspraken gemaakt voor directe veiligheid van het kind.
2. Partnerschap uitbouwen en netwerk in kaart brengen door middel van het maken van een genogram, een veiligheidscirkel en bevragen waar het gezin zich zorgen over maakt en waarop zij trots zijn als gezin en bevragen op wat zij zien als kracht van hun gezin.
3. Voorlopig dreigend gevaar, veiligheidsdoelen en eventueel ondergrenzen formuleren, bij voorkeur samen met ouders.
4. Gesprek met de kinderen voeren waarbij de kinderen hun gedachten delen over wat goed gaat, wat naar is en wat zij wensen.
5. Bespreken van de gedachten en wensen van de kinderen met ouders.
6. Maken van een Woord- en Beeldverhaal uitleg voor het kind, zodat dit weet wat er is gebeurd en waarom de hulpverlening is betrokken.
7. Netwerkbijeenkomsten organiseren waarbij alle betrokkenen elkaar ontmoeten en waar zorgen en krachten in beeld worden gebracht. Zowel ouders als informeel en formeel netwerk geven hun inbreng.
8. Vaststellen van het dreigend gevaar, veiligheidsdoelen en eventuele ondergrenzen. Dit geheel geldt als kader voor het maken van een veiligheidsplan.
9. Bespreken van oplossingen die uit de netwerkbijeenkomsten naar voren komen.
10. De oplossingen toetsen met de jeugdrechter / GV.
11. Een veiligheidsplan definitief maken met het gezin en informeel en formeel netwerk.
12. Monitoren van de afspraken in het veiligheidsplan door de hulpverlener en door iemand uit het formeel en/of informeel netwerk
13. Evaluaties plannen, veiligheidsplan zo nodig bijstellen.

#### **Onze toevoegingen**

- a) 'Signs of Safety', helpt de kennis van ouders, kinderen en netwerk, te verbinden aan de kennis van hulpverleners. Het uitgangspunt is dat de kennis van ouders, kinderen, jongeren onmisbaar is om te komen tot:
  1. concrete beschrijvingen van het zorgelijk of onveilig gedrag en het beschermend gedrag naar deze kinderen in dit gezin,
  2. het wenselijk gedrag dat in plaats van het zorgelijk of onveilig gedrag komt waardoor alle mensen die het belangrijk vinden dat het goed gaat met de kinderen gerust zijn over de (veiligheid van de) kinderen, (Stappen 1 en 2 vormen samen het 'danger statement')
  3. een veiligheidsplan op maat met concrete veiligheidsafspraken dat werkt voor dit gezin en deze kinderen.

Naast kennis van ouders, kinderen en het netwerk blijft kennis van hulpverleners van belang. Kennis op het gebied van oplossingsgericht werken, maar ook kennis over wetenschappelijke factoren die samenhangen met een verhoogd risico op kindermishandeling. Die professionele kennis maakt dat je door gaat vragen wanneer er een onderwerp aan de orde komt waarvan we uit wetenschappelijk onderzoek weten dat die de kans op bv. kindermishandeling verhoogt.

Binnen het oplossingsgericht werken is het gebruik van een veiligheids- en risicotaxatie-lijst, gericht op factoren die samenhangen met een verhoogde kans op kindermishandeling, geen vast onderdeel een

begeleiding. Het is ook een bijzondere combinatie. Het vraagt namelijk om een samengaan van twee van oorsprong verschillende werkmodellen.

Oplossingsgericht werken vraagt om een dialooggericht 'denken met'. Een risicotaxatie-lijst wordt ingezet door professionals die de kans op (herhaling van) kindermishandeling in een gezin beoordelen, een expertgericht 'denken over'. Door de inzet van een risicotaxatie-instrument te verschuiven van een 'denken over' - werkwijze, naar een oplossingsgerichte 'denken met' – werkwijze, combineren we de voordelen van de oplossingsgerichte werkwijze en het gebruik van een risicotaxatie-lijst. De inzet van een risicotaxatie-lijst helpt voorkomen dat de contextbegeleider onderwerpen over het hoofd ziet die van belang zijn voor blijvende veiligheid van kinderen. Maar helpt ook om een logische ordening te maken van de stappen die nodig zijn om de zorgen weg te nemen.

- b) Het IPT-model wordt ingezet bij het vergroten van opvoedingsvaardigheden, het vergroten van vaardigheden gericht op emotieregulatie, het versterken van sociale en communicatieve vaardigheden waaronder het aangaan van relaties, het herstellen en onderhouden van relaties, het vergroten van praktische vaardigheden, enz. Door middel van een competentieanalyse gaan we op zoek naar wat het gezin en de gezinsleden kunnen, kennen en laten zien in functie van ontwikkelingstaken. Hiervoor maken we gebruik van het competentiemodel. Het competentiemodel biedt een goede invalshoek om na te gaan welke factoren de competentie van ouders en kinderen beïnvloeden en hoe de problematiek van de gezinsleden zich verhoudt tot het functioneren van de gezinsleden op de voor hen relevante ontwikkelingstaken. (zie tevens ook onder vraagstelling 1).
- c) Een JIM- integreren in het traject (een vertrouwenspersoon)

We willen een JIM (een vertrouwenspersoon en mentor) integreren in de manier van werken, complementair aan 'Signs of Safety'. JIM is een nieuwe benadering in de jeugdhulp, waarbij samengewerkt wordt met natuurlijke mentoren uit het sociaal netwerk rondom het kind (Wanneer we het woord kind gebruiken, bedoelen we telkens het kind / de jongere). JIM staat voor Jouw Ingebrachte Mentor. Kinderen (of ouders bij kinderen onder de 6 jaar) kiezen zelf een mentor uit hun omgeving. Deze mentor is hun vertrouwenspersoon en hij of zij komt op voor de belangen van het kind. Daarnaast is de JIM een samenwerkingspartner voor ouders en hulpverlening.

Uit onderzoek blijkt dat het hebben van een natuurlijke mentor gunstige effecten heeft voor een kind op het gebied van welbevinden, fysiek en psychische gezondheid, het sociaal-emotioneel functioneren en het schoolsucces van het kind. Dit effect is sterker indien de kwaliteit van de mentorrelatie beter is. Met betrekking tot het voorkomen van uithuisplaatsing en het samenwerken met JIMs, zijn eerste positieve resultaten gevonden. (van Dam L, Heijmans L en Stams GJ, 'Natuurlijk mentorschap in de jeugdhulp, duurzame oplossing voor een complex probleem?', Universiteit van Amsterdam, Forensische Orthopedagogiek, 2019).

Ondersteunende relaties met de mensen om je heen geven in de eerste plaats betekenis aan het leven, zorgen voor een groter welbevinden, en een betere gezondheid. Zeker voor jongeren in de turbulente pubertijd kunnen deze mensen het verschil maken. Zowel Family Finding als de JIM-aanpak heeft een meer uitgesproken lange termijn perspectief voor duurzame oplossingen of ondersteuningsvormen voor wanneer het misschien in de toekomst terug misloopt. Terwijl Signs of Safety werkt met plannen die op het ogenblik van de (mogelijks terugkerende) crisissituatie en onveiligheid opgesteld worden door het netwerk en de professionals.

De JIM wordt zo snel als mogelijk betrokken binnen het hulpverleningsproces. Bij voorkeur (indien reeds gevonden) de Jim al betrokken bij de 'danger statement' en brengt als JIM ook zijn zorgen in met betrekking tot veiligheid en draagt hiermee vanuit het informele netwerk bij tot het doorbreken van de geheimhouding. Uiteraard is de JIM ook cruciaal bij de opmaak van het veiligheidsplan. De JIM heeft een belangrijke plaats op de netwerktafels. Een eigen JIM voor het kind is daarbij essentieel. Hoe meer volwassenen er aan tafel zitten, hoe lastiger het wordt voor het kind om zich uit te spreken. Via de JIM organiseren we een stem of steun voor het kind, juist als het moeilijk is, zodat er beter naar zijn perspectief geluisterd.